

De grote federale bailout

Column 2010-06
Tom Eijsbouts

FD 26 mrt 2010

se grondwet van drie jaar eerder, waren elkaar in de haren gevlogen over Hamiltons plan voor een grote federale bailout van de deelstaten van de Amerikaanse federatie. Madison voerde tegen dit plan een taai en succesvol gevecht in de publiciteit en in het Congres; Hamilton dreigde het bijltje erbij neer te gooien en de nieuwe Amerikaanse republiek in een crisis te storten. Jefferson had het tweetal bijeengebracht om een vergelijk te vinden.

Hamilton, een New Yorker vertrouwd in de financiële wereld, had minutieus uitgezocht hoe het er met de financiën van de jonge republiek voorstond. In zijn 'Report on the Public Credit' bleek dat de staat voor in totaal 77 miljoen toenmalige dollars in het krijt stond. Dat was vooral een erfenis van de Amerikaanse onafhankelijkheidsoorlog. Een groot deel van die ontstellende schuld (voor een land met een paar miljoen inwoners) lag bij de deelstaten. Als onderdeel van zijn saneringsplan wilde Hamilton dat de

federatie die schulden op zich nam. Het was dus ook een fiscale machtsgreep van het centrum over de deelstaten, nodig voor een snel herstel van het krediet van de republiek in het buitenland (met name bij de bankiers in Amsterdam!).

Madison, 'zuiderling' uit Virginia, koesterde stevige achterdocht tegen de wereld van het geld en tegen haar centraliserende neigingen, en dus tegen dit plan. Hij vond het bovendien onrechtvaardig. Veel van de schuldpapieren, uitgereikt aan soldaten in de vrijheidsoorlog, waren inmiddels ver onder de nominale waarde bij speculanten beland. Het was ook onrechtvaardig tegenover de staten, waaronder zijn eigen Virginia, die tijdig

Hamilton voerde een fiscale machtsgreep van het centrum uit om het krediet van de VS snel te herstellen

hun schulden hadden afbetaald. Madison was juist bezig te beknemen van zijn nog heel recente federalistische idealen en bekeerde zich tot de verdediger van de rechten van deelstaten. Kortom, het was een krachtmeting tussen twee lijnrecht tegenovergestelde opvattingen over de aard en toekomst van de Amerikaanse staat.

In de literatuur is er nog onenigheid hoe belangrijk juist dit etentje bij Jefferson was. Feit is dat tevoren de zaak muurvast zat en dat enkele weken later het Huis van Afgevaardigden twee wetten aannam. De eerste betrof de vestigingsplaats van de nieuwe hoofdstad aan de monding van de Potomac; het zou de stad Washington worden. Dit ging ten koste van de kandidatuur van New York en Philadelphia en het was een gekoesterde wens van de 'zuiderlingen'. De 'residency question' was al jaren een spijgend probleem tussen de staten. Kort daarna ging het Huis akkoord met Hamiltons Assumption Bill. De twee besluiten

samen zijn de geschiedenis ingegaan als 'Het Grote Compromis van 1790'.

Oud-minister van buitenlandse zaken Joschka Fischer schreef deze week dat de fiscale ruzie tussen Duitsland en Frankrijk de EU bedreigt. In het perspectief van de Amerikaanse geschiedenis kan men minder alarmistisch zijn. Joseph Ellis, aan wiens heerlijke boek *Founding Brothers* ik de bijzonderheden van de bovenverhaalde gebeurtenissen ontleen, legt uit hoe het compromis van 1790 de VS een bepalend kenmerk bezorgde: de scheiding tussen de wereld van de financiën (New York) en die van de politiek (Washington).

Zonder conflict vaak geen goede nieuwe structuur.

Tom Eijsbouts is hoogleraar Europees constitutioneel recht en zijn geschiedenis aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Amsterdam.